

Crimele Agatei Cristea este o comedie pseudopolitistă. Piesă de cameră cu trei personaje — circa două ore de confruntări, într-un decor simplu, unic, un living oarecare. Inițial, un conflict tipic politist: NORA (în jur de 30 de ani, judecător de instrucție) și CHELARU (orice vîrstă, copoi stilat) se străduie să dovedească faptul că AGATA (55 de ani, fostă entomolog în protecția plantelor) și-a ucis concubinul, pe MARIUS, cu care conviețuia de peste 30 de ani. Duel scăpărător, alibiuri pe care Nora și Chelaru le „demonstrează”. Totuși, o ciudățenie. Agata susține că Marius trăiește: îl strigă, îl admonestează, îl incită. Evident, cei doi anchetatori o suspectează de nebunie simulată. Bruce, Agata mărturisește. Da, a ucis. Dar nu pe Marius, ci pe alți trei bărbați. Pe Cristea, fostul ei soț, pe un anume Ionescu — om cumsecade, care a cerut-o de nevastă după moartea soțului, în fine, pe Cleante Păiș, fostul ei șef de laborator, un impostor științific care a folosit-o abil și care s-a împănănat cu roadele descoperirilor ei.

Ancheta, deci, se lărgește. E analizat fiecare caz în parte. Agata trebuie să răspundă: „De ce i-a ucis”?

Abia în acel moment spectatorii realizează că acțiunea de tip politist este o capcană. În fond, Agata este obligată la introspecție: începe să bijbie pe cărările propriei vieți, căutînd cu disperare motivații ale opțiunilor ei, atît ale celor factice cît mai ales ale celor sufletești.

I-a iubit oare pe Cristea, soțul impus de familie într-un moment conjunctural greu? Nu. I-a urit. Toată viața nu l-a iubit decît pe Marius, adolescentul de care ai ei au despărțit-o atît de brutal, în urmă cu 30 de ani. Motivul? Că acest „odios” Cristea, tipul nihilistului brutal, s-a schimbat radical în contact cu ea. A prins respect și dragoste de carte, a urmat zootehnia și s-a apucat să muncească pe brînci. Iubind-o statornic, Cristea a contrariat profund imaginea Agatei despre el, ca „intrus”. Dărîmînd cu blîndețe zidurile cu care ea s-a înconjurat — atitudine socotită de ea drept un veritabil „viol sufletec”, Cristea a dăruit tot ce avea mai bun fetiței lor, Jeanne-Marie. Interpretînd afinitatea tată-fetiță drept furtul de către un străin a

unice sale averi, Agata se hotărăște să-l omoare.

Ciudat este că, pe parcursul anchetei, atît Judecătoarea Nora, cît și copoiul Chelaru cunosc perfect cele mai intime ascunzișuri ale dramei. Ei nu anchetează, sînt atît de implicați în acțiune, luptă atît de îndîrjit cu Agata, încît se naște bănuiala că Nora nu e altcineva decît fiica Agatei, iar Chelaru, remanentă în timp a personalității lui Cristea. Această senzație devine o certitudine cînd duelul Nora-Agata, de-o gravă intimitate, dezvăluie rînd pe rînd tarele unei mame-tîgru, care și-a izolat fiica de lume și care, prin devotamentul său excesiv, a modelat un mic monstru de egoism și superficialitate. Uciderea pașnicului Ionescu, sincer îndrăgostit de Agata, este indirect o poruncă a fiicei geloase. Cît despre uciderea falsului savant Păiș, mobilul e Justițiar. Furtul muncii trebuie pedepsit. De fapt, ce are luminos în conștiința această Agata? Din acțiune reiese că: a) iubirea față de Marius, pe care totuși acum l-a ucis, dar cu care ea conversează ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat; b) o dragoste desperată față de fiica ei, care, deși o vizitează, sufletește a părăsit-o; c) așteptarea chinuitoare a unui telefon de la o studentă care, repetînd peste ani pasiunea ei pentru mucegaiurile și gîndăceii dăunători agriculturii, ar vrea să facă o teză de absolvire sub oblăduirea ei. Telefonul însă infirzie, d) Și... (asta depinde de măiestria actriței) o obsesivă iubire subterană, față de acel „intrus”, Cristea, de fapt OMUL VIETII EI. În final, sosirea precipitată a fiicei, Jeanne-Marie (de fapt Nora metamorfozată), vizita ei scurtă, de complotență, mărește singurătatea Agatei. Se vede clar acum că așa-zisele crime au fost făptuite, în imaginație, de o biată femeie care a eșuat în toate. Uciderea lui Marius, iubirea din adolescență, pe care ea în final și-o recunoaște, este de fapt uciderea unui mit, recunoașterea faptului că unica, adîncea ei iubire, a fost Cristea. Finalul, conversația ei casnică cu fotoliul gol în care stătea odinioară Cristea, cu întrebarea „Ce rost mai are viața mea?”, ar fi de-o gravă tristețe dacă n-ar suna telefonul. O voce tinăra: studenta o solicită. Este salvarea ei. Reușește să supraviețuiască sentimentului de eșec și inutilitate, descoperindu-și sensul existenței.

ȘANTIER DRAMATURGIC